

”LAPSEN ON TURVALLISTA VOIDA USKOA JUMALAA...”

**USKONTOKASVATUS PORIN PELASTUSARMEIJAN
PÄIVÄKODISSA**

Sanna Jokinen ja Ilona Leppänen

Opinnäytetyö, kevät 2012

Diakonia-ammattikorkeakoulu

Diak Länsi, Pori

Sosiaalialan koulutusohjelma

Sosionomi (AMK)+ Diakonin kelpoisuus

Sosionomi (AMK)

TIIVISTELMÄ

Jokinen Sanna ja Leppänen Ilona. Uskontokasvatus Porin Pelastusarmeijan päiväkodissa. Pori, kevät 2012, 32,s. 1 liite. Diakonia-ammattikorkeakoulu, Länsi. Porin yksikkö. Sosiaali-alan koulutusohjelma, lapsi- ja nuorisotyön suuntautumisvaihtoehto. Sosionomi (AMK)+ Diakonin virkakelpoisuus, lastentarhanopettajan pätevyys. Sosionomi (AMK)+ Lastentarhanopettajan pätevyys.

Opinnäytetyömme tarkoitus oli selvittää vanhempien asenteita uskontokasvatusta kohtaan Pelastusarmeijan päiväkodissa Porissa. Työssä haluttiin myös tuoda esiin uskontokasvatuksen perusteita ja pohjaa.

Opinnäytetyö toteutettiin kvalitatiivisin menetelmin. Tutkimus toteutettiin nimettömänä lomakkeella. Kyselylomakkeita toimitettiin 56 Pelastusarmeijan päiväkotiin. Vastauksia saimme takaisin 13. Vaikka vastauksia tuli suhteellisen vähän, koettiin ne riittäviksi, sillä vastaukset jotka saatiin, olivat monipuolisia. Kyselylomakkeessa kysyttiin esimerkiksi sitä mihin uskontokuntaan vastaaja kuuluu ja mikä on hänen asenteensa uskontokasvatusta kohtaan.

Uskontokasvatusta on tutkittu aiemmin ja siitä on tehty monia opinnäytetöitä. Kuitenkin aiheen ajankohtaisuuden ja yhteiskunnan murroksessa olevan arvomaailman vuoksi halusimme tutkia aihetta. Tutkimuksessa haluttiin keskittyä yhteen päiväkotiin. Uskontokasvatus on tärkeä osa varhaiskasvatusta ja se on listattu varhaiskasvatuksen sisällöllisen oppimisen orientaatio-alueisiin, uskonnollis-katsomukselliseen orientaatioon.

Opinnäytetyössä saatiin selville vanhempien positiivinen asenne uskontokasvatusta kohtaan. Monien vanhempien mielestä Jumalaan uskomisen tuo lapselle turvallisuuden tunteen. Saatiin myös monia yllättäviäkin vastauksia; kuten esimerkiksi vanhemmalta, joka ei itse uskonut, mutta joka halusi lapsensa oppivan Jumalasta turvallisuudentunteen vuoksi.

Asiasanat: päiväkotii, uskontokasvatus, traditio, kulttuuri

ABSTRACT

Jokinen Sanna ja Leppänen Ilona. The religious education in the Salvation army-kindergarten of Pori. Pori, spring 2012, 32,p. 1 appendice. Diaconia University of Applied Sciences. West. Pori Unit. Degree Programme of Social Services. Option in Social Services and Education. Bachelor of Social Services + Diaconial work, qualification of Kindergarten teacher. Bachelor of Social Services +Qualification of Kindergarten teacher.

The aim of this study was to find out what the parents of children in Salvation Army kindergarten in Pori thought about religious education in the kindergarten. The foundation and basis of religious education were also brought up.

The study was a qualitative research. It was carried out using anonymous questionnaires. In all, 56 questionnaires were delivered to the kindergarten and 13 responded. The response rate was low, but the responses helped the study a lot. The respondents had clearly spent time in responding. The questionnaire included questions like, for example, did the parent confess any religion and what his or her attitude was towards religious education.

Several studies have been made in this field but in our changing society this kind of research is needed. This study wanted to concentrate on one kindergarten. Religious education is an important part of early childhood education and it is listed as a content in The National Curriculum Guidelines on Early Childhood Education and Care in Finland.

According to the results, the parents had positive attitudes towards religious education. Many parents felt that believing in God brought safety in the child's life. There were many surprising responses like, for example, from a parent who did not believe in God, but felt that it is safe for the child to believe.

Keywords: A Kindergarten, religious education, tradition and culture

SISÄLLYS

1. USKONTO SUOMESSA	6
1.1 Monikulttuuristuminen ja suomalaisen yhteiskunnan muutos	7
1.2 Uskonnollinen muutos	8
2. VARHAISKASVATUKSEN HISTORIA	9
2.1 Uskontokasvatus varhaiskasvatuksessa.....	11
3. USKONTOKASVATUS TIEDONALANA	13
4. LAKI USKONTOKASVATUKSEN POHJANA.....	15
5. VASU JA KASTEKUMPPANUUS	17
6. VARHAISKASVATTAJAN EETTISET HAASTEET	18
7. TYÖYHTEISÖ USKONTOKASVATUSTA TOTEUTTAMASSA.....	19
8. TRADITION VÄLITTÄMINEN	21
8.1 Tradition välittäjät.....	21
8.2 Ympäristötekijät	23
9. PELASTUSARMEIJAN PÄIVÄKOTI.....	24
10. TUTKIMUS PELASTUSARMEIJAN PÄIVÄKODISSA.....	26
10.1 Tutkimuksen tavoitteet ja tutkimuskysymykset.....	26
10.2 Tutkimuksen toteutus	27
11. TUTKIMUKSEN TULOKSET JA TEEMOITTELU.....	28
12. POHDINTA JA JOHTOPÄÄTÖKSET	34
LÄHTEET	35
LIITTEET	37

JOHDANTO

Uskontokasvatus osana varhaiskasvatusta puhuttaa ja jakaa mielipiteitä. Tutkimuksemme tarkoituksena on selvittää vanhempien asenteita uskontokasvatusta kohtaan sekä selvittää myös uskontokasvatuksen pohjaa ja perusteita. Mikä on uskontokasvatuksen paikka tämän päivän Suomessa? Onko maallistuneessa Suomessa juuri nyt erityinen tarve opettaa uskonnoista ja erilaisista katsomuksista? Kallioniemi (2009) korostaa uskontokasvatuksen olevan tärkeää, sillä lapset varttuvat uskontojen ja katsomusten keskellä.

Muutokset Suomen evankelisluterilaisen kirkon jäsenmäärässä vaikuttavat väistämättä myös päiväkodin uskontokasvatuksen sisältöön. Tutkimukset uskontokasvatuksen saralla ovat todella tärkeitä, sillä yhteiskuntamme arvot ovat hiljalleen muuttumassa. On tarpeen selvittää uskontokasvatuksen tarpeellisuus ja missä muodossa sitä tulisi varhaiskasvatuksessa opettaa.

Me itse koemme aiheen todella tärkeäksi, sillä kristilliset arvot ovat lähellä sydäntämme. Olemme molemmat perinteisten arvojen kannattajia ja haluamme pitää tradition osana päiväkodin arkea. Opiskelemme molemmat sosionomi (AMK)- tutkinnon ja lisäksi toinen meistä saa myös diakonintutkinnon. Saamme myös lastentarhanopettajankelpoisuuden. Nämä uskontoon ja uskontokasvatukseen liittyvät kysymykset tulevat varmasti olemaan esillä tulevassa työssämme, joten pidämme tarpeellisina tämänkaltaisia tutkimuksia.

1. USKONTO SUOMESSA

Vuonna 2005 Suomen evankelisluterilaiseen kirkkoon kuului 84 prosenttia suomalaisista, eli 4 370 000 henkeä. Tämä ei kuitenkaan tarkoita, että kaikki evankelisluterilaisen kirkon jäsenet olisivat sitoutuneet kirkon oppeihin tai harjoittaisivat uskoa kovinkaan paljon. Evankelisluterilaiseen kirkkoon kuuluminen on osalle ihmisistä hyvin neutraali tapa ilmaista uskonnollista sitoutumista. Osalle suomalaisista luterilaisuus on vain osa suomalaista traditiota. (Hilksa 2005, 13.)

Sekularisaatio eli maallistuminen on vähentänyt kirkon jäsenmäärää tasaisesti viimeisten vuosikymmenien aikana. Vielä viisikymmentä vuotta sitten evankelisluterilaiseen kirkkoon kuului noin 10 prosenttiyksikköä enemmän ihmisiä. Suomessa oli vuonna 2005 uskontokuntiin kuulumattomia henkilöitä 660 000, eli noin 13 prosenttia. (Hilksa 2005, 13.)

Venäläiset ja virolaiset ovat suurin ryhmä Suomen maahan muuttajista. Venäjän valtauskonto, ortodoksisuus, näkyy Suomessakin. Suomen ortodoksiseen kirkkoon kuului vuonna 2005 57 000 henkeä, eli noin prosenttiyksikön verran väestöstä. Suomen ortodoksinen kirkko on toinen Suomen valtionkirkoista. (Hilksa 2005, 13.)

Prosenttiyksikön verran kuului myös helluntaiherätykseen. Puoli prosenttiyksikköä oli muslimeja. Saman verran oli jehovantodistajia. Alle puolen prosenttiyksikön kokoisia uskonnollisia yhdyskuntia olivat Suomen vapaakirkko, katolinen kirkko Suomessa, adventistikirkko ja mormonit, baptistit ja juutalaiset. (Hilksa 2005, 13.)

1.1 Monikulttuuristuminen ja suomalaisen yhteiskunnan muutos

Teollistumisen aiheuttama muutos yhteiskunnan rakenteessa on viime vuosikymmeninä ollut suurta. Tätä muutosta kutsutaan modernisaatioksi. Yhteiskunta on vaurastunut teollistumisen myötä, ihmiset elävät pidempään ja koulutustaso on noussut. Yksi teollistumisen keskeisiä piirteitä on asumisen keskittyminen kaupunkeihin eli kaupungistuminen. (Hilksa 2005, 14- 15.)

1960--1970-luvun alusta asti on käytetty käsitettä monikulttuurinen yhteiskunta. Suomessa on aina ollut paljon vähemmistökulttuureja, esimerkiksi romaneja ja saamelaisia. Kuitenkin, koska suomalaiset mieltävät monikulttuurisuuden liittyvän ulkomailta tapahtuvaan maahanmuuttoon, on Suomi muuttunut monikulttuurisemmaksi yhteiskunnaksi vasta 1990-luvulla, jolloin Suomessa asuvien ulkomaalaisten määrä kolminkertaistui verrattuna edellisen vuosikymmenen lukuihin. Vuonna 1990 Suomessa eli noin 26 000 ulkomaalaista. Sittenmin ulkomaalaisten määrä on noussut tasaiseen tahtiin, vuonna 2001 Suomessa eli 100 000 ulkomaalaista. Nämä ihmiset ovat kotoisin yli 150:stä eri maasta. Suomea ei kuitenkaan voi luokitella kansainväliseksi maaksi verrattuna esimerkiksi Iso-Britanniaan. Viidesosa Suomen maahanmuuttajista asuu pääkaupunkiseudulla. (Hilksa 2005, 14-15.)

1.2 Uskonnollinen muutos

Yhteiskunnan muutosten myötä myös ihmisten uskonnollisuus on kokenut muutoksia. Globalisoituvassa maailmassa myös uskonnollisuus on kansainvälistynyt. Nykyään painotetaan enemmän tunteita ja kokemuksia. (Hilksa 2005, 12.)

1960-luvulla yhteiskunnallisen muutoksen seurauksena uskonnonvastaiset aatesuunnat voimistuivat. Modernisaatiosta johtuvan sekularisaatio, eli maallistuminen, on näkynyt kirkon jäsenmäärän tasaisena laskuna. Kaupungistumisesta on seurannut individualistinen elämäntyyli, jonka on todettu vähentävän ihmisten kiinnostusta kirkkoa kohtaan. (Hilksa 2005, 15.)

Yhteiskunnallisten muutosten myötä uskonto on privatisoitunut eli yksilöllistynyt. Uskonnolla ei ole suurta yhteiskunnallista roolia, vaan sen painottuu yksityisten ihmisten uskonelämän hoitoon. Yksilöllistymiseen liittyy halu yksilöllisyyteen ja sitoutumattomuuteen sekä halu vapautua kaikista auktoriteettien kontroleista. (Hilksa 2005, 15.)

Ihmiset saavat nykyisin reaaliaikaista tietoa mediasta, esimerkiksi televisiosta ja internetistä. Kaikki maailman uskonnot ovat siis kaikkien saatavilla. Tämä on näkynyt Suomessa kansainvälisten uskontojen vaikutteiden saapumisena. (Hilksa 2005, 15.)

2. VARHAISKASVATUKSEN HISTORIA

Varhaiskasvatus on aivan omanlainen alueensa kasvatuksessa. Koulussa keskipiste on opetuksessa ja oppimisessa, kun taas varhaiskasvatuksen keskeinen osa koostuu siitä sisällöstä, jonka lapset itse tuottavat. Varhaiskasvatuksen raaka-aineet ovat lasten tuottamia merkityksiä ja tapahtumia. Oppiminen on tässä sivutuotteena. (Reunamo 2007,11.)

Suomalainen varhaiskasvatus on kehittynyt fröbeliläisestä perinteestä vuosina 1880-- 1970. Hanna Rothman perusti vuonna 1888 ensimmäisen kansanlastentarhan, Helsingin Fröbel-laitoksen, köyhien perheiden lapsille. Rothmanin työtoverina toimi Elisabeth Alander ja heidän molempien toiminnassa vaikuttivat suuresti Fröbelin periaatteet. Friedrich Fröbel koki, että ihmisellä on kolme keskeistä pyrkimystä, tuntea ihmisen olemusta, tutkia luontoa ja ymmärtää Jumalaa. Rothmanin ja Alanderin työssä näkyivät myös vahvasti kristilliset arvot, eli Fröbelin periaatteet ja kristillinen etiikka loivat pohjan kasvatustyölle. (Hilksa 2005, 17.)

Rothman ja Alander alkoivat myös kouluttaa lastentarhanopettajia vuonna 1882. He perustivat yhdessä Helsingin Ebeneser-seminaarin. Myös opettajien koulutukseen kuului olennaisena osana uskonto ja etiikka. Helsingin Ebeneser-seminääri oli yli 50 vuotta ainoa lastentarhanopettajia kouluttava taho. Ebeneser-seminaarista valmistui vuosittain vain noin 115 lastentarhanopettajaa, aina 1960-luvulle asti. Lastentarhanopettajien vähäisen määrän ja saman koulutuksen vuoksi ammattikunnalla oli pitkään yhtenevät tavoitteet ja samat toimintatavat työssään. (Hilksa 2005, 18.)

1970-luvulla päivähoito muuttui. Tuolloin haasteita olivat erityisesti kaupungistuminen ja elinkeinorakenteen muuttuminen kohti teollistumista. Perhe- ja kyläyhteisön merkityksen väheneminen johti siihen, että yhteiskunta otti vastuulleen ennen perheelle kuuluneet tehtävät. (Reunamo 2007,99.) Koska äidit kävivät enemmän töissä, päivähoidon tarve lisääntyi huomattavasti. Tätä ilmiötä kuvaa hyvin päiväkotihoidon räjähdysmäinen kasvu. Vielä

vuonna 1940 Suomessa oli vain 110 lastentarhaa, joissa oli yhteensä 7000--8000 lasta. Mutta jo vuonna 1975 valtionosuuden piiriin kuului 82 500 päivähoitopaikkaa ja vuonna 1978 jo yli 110 700. (Hilksa 2005, 19.)

Vaikka päivähoitoa oli ollut jo 1800-luvun alusta lähtien, laki lasten päivähoidosta astui voimaan vasta vuonna 1973, ja se toimii yhä pohjana suomalaiselle varhaiskasvatukselle. Lain voimaantulon myötä kaikki päiväkotitoiminta tuli lain piiriin. (Hilksa 2005,19.)

1980-luvun alkuun mennessä oli lapsen asema merkittävästi muuttunut. Lapsuuden erityisasema leikkeineen oli ymmärretty ja nuoruusiän kesto pidentynyt. Vuonna 1980 kasvatustieteiden tutkimuskeskus julkaisi mietinnön, joka loi suuntaa varhaiskasvatukselle jopa 2000-luvulle asti. Varhaiskasvatus oli 1980-luvulla hämmennyksessä, mutta 1990-luku oli lapsikeskeisyyden kulta-aikaa. (Hilksa 2005, 18.)

1990-2000 varhaiskasvatus on saanut vahvan aseman suomalaisessa yhteiskunnassa. Esimerkiksi varhaiskasvatuksen koulutus on siirretty yliopistoille ja se on vakiinnuttanut asemansa akateemisenä tutkimus- ja opetusalueena. (Hilksa, 2005, 21). Varhaiskasvatusta kuvaavat käsitteet ovat muuttuneet suuresti 2000-luvulle tultaessa. Keskeiset käsitteet leikkivä, haaveileva ja suojeltava lapsi ovat saaneet väistyä. Tilalle on tullut rajattoman oppimishaluinen, omatoiminen ja taitava lapsi. (Reunamo 2007,99.)

2.1 Uskontokasvatus varhaiskasvatuksessa

Uskontokasvatus on aina kuulunut kiinteästi varhaiskasvatuksen perinteeseen. Kuten jo edellä mainittiin, ensimmäisen lastentarhan perustaneen Rothmanin arvopohja oli vahvasti kristillinen ja se näkyi hänen kasvatustyössään. Kasvatustyön tarkoitus oli antaa lapsille turvallisuuden tunnetta ja luoda luottamusta Jumalan rakkauteen ja huolenpitoon. Iso painopiste oli erityisesti lähimmäisenrakkaudelle ja kiitollisuudella. Lapsille opetettiin kristillisiä tapoja ja juhlia. Raamatun sanomaa välitettiin kuvien, kerronnan ja keskustelujen avustuksella. Päiväkodin arkeen kuuluivat rukoukset ja hengelliset laulut. (Hilksa 2005, 18.)

Vuonna 1979 asetetun parlamentaarisen Päivähoidon kasvatustavoitekomitean julkaisema mietintö päivähoidon sisällöstä, antoi uskontokasvatukselle päivähoidossa lakisääteisen aseman. Näin Päivähoidon kasvatustavoitekomitea määritteli uskontokasvatuksen; *”Lapsen iän ja yksilöllisten tarpeiden mukaisesti päivähoidon tulee yleinen kulttuuriperinne huomioon ottaen edistää lapsen fyysistä, sosiaalista ja tunne-elämän kehitystä sekä tukea lapsen esteettistä, älyllistä, eettistä ja uskonnollista kasvatusta. Uskonnon tukemisessa on kunnioitettava lapsen vanhempien tai holhoojan vakaumusta*(Laki 1983, 2a§).”(Hilksa 2005, 19.)

Päivähoidon kasvatustavoitekomitean uskontokasvatukselle asettamissa tavoitteissa näkyi kristillisen perinteen ja sen tapakulttuurin tuntemisen merkityksen korostaminen. Uskontokasvatus nähtiin perustana hyväksyvälle asennekasvatukselle, joten tavoiteltavaksi asetettiin myös muita uskontoja ja vakaumuksia hyväksyvän asenteen siirtäminen lapsille. (Hilksa 2005, 20.)

Päivähoidon uskontokasvatuksen tehtävänä ei ole koskaan ollut uskonnolliseen vakaumukseen ohjaaminen, vaan se on ollut yleiskristillistä. Uskontokasvatus on vain välittänyt tietoa ja kokemusta uskonnosta. Koska vanhemmilla on

ensisijainen kasvatusoikeus, uskonnolliseen vakaumukseen ohjaamisen on katsottu olevan vanhempien tehtävä. (Hilksa 2005, 20.)

Uskontokasvatuksen tulisi olla sellaista, että jokainen lapsi, riippumatta vanhemman vakaumuksesta, voisi osallistua. Päivähoidon kasvatuskomitea asetti ihanteeksi sen, ettei ketään lasta tarvinnut poistaa ryhmästä uskontokasvatuksen ajaksi. Myöskään työntekijän oma vakaumus ei saa vaikuttaa uskontokasvatuksen sisältöön. (Hilksa 2005, 20.)

3. USKONTOKASVATUS TIEDONALANA

Varhaiskasvatus ei sisällä oppiaineita, vaan sisältöalueita ja tiedonaloja. Parlamentaarisesti hyväksytyt kasvatustavoitteet ovat varhaiskasvatuksen toteuttamisen lähtökohtia. Yksi kasvatustavoitteiden osa-alueista on uskontokasvatus, eli yksi tiedonaloista. Muita kasvatustavoitteita ovat fyysinen kasvatus, sosiaalinen kasvatus, emotionaalinen kasvatus, esteettinen kasvatus, älyllinen kasvatus ja eettinen kasvatus. Nämä kasvatustavoitteiden esittämät tavoitealueet ovat kulttuurisia rakennelmia, konstruktioita. Niihin on sijoitettu ne tiedonalat, joita suomalaisessa yhteiskunnassa on pidetty niin arvokkaina ja merkittävinä, että ne on sijoitettu osaksi varhaiskasvatusta. (Kallioniemi 2001, 39.)

Eräät tutkijat lukevat uskontokasvatuksen etiikan tiedonalaorientaatioon. Tämä ei tee oikeutta uskontokasvatukselle, joka yleisesti tietojen jaottelussa on ajateltu omaksi tiedonalakseen. Etiikalla ja uskontokasvatuksella on sitä paitsi omat taustatieteensä. Etiikalla on taustatieteenä käytännöllinen filosofia ja uskontokasvatuksella uskontotiede ja teologiset tieteet. (Kallioniemi 2001, 39.)

Uskontokasvatuksen tiedonala on yksi perusmuoto hahmottaa elämää ja maailmaa. Uskonnon vaikutusta yksilön elämänkaareen ja elämäntodellisuuteen ei tule vähätellä. Sen vuoksi tulee uskonnon tulla myös esille varhaiskasvatuksessa. Sen puuttuminen voi synnyttää uskontovammaisia ihmisiä, mutta mahdollistaa myös sellaisten katsomusten lisääntymisen, joka estää yksilön itseohjautuvuuden. Laadukas uskontokasvatus on paras tapa estää uskonnollisten ääriilikkeiden voimistuminen ja ehkäistä uskontopohjaiset konfliktit yhteiskunnassamme. (Kallioniemi 2001, 39.)

Uskontokasvatuksen sisältötieto ei ole analyyttistä, systemaattista tai uskontotieteellistä tietoa, vaan se on pelkistettyä, yleistettyä ja kuvailevaa.

Tieteellinen tieto jäsenetään sellaiseen muotoon, joka on lapsille ymmärrettävää. Tällöin se muuttuu varhaiskasvatuksen uskontokasvatuksen sisältötiedoksi. Jäsennettäessä tietoa lapsille ymmärrettävään muotoon, tulevat esille myös lapsen ikäkausispesifiset kysymykset. Kehityspsykologinen tieto lapsen ikäkauteen liittyvistä valmiuksista ja normeista on vaikuttava tekijä uskontokasvatuksen sisältötiedossa. Uskontokasvatuksen sisällön varhaiskasvatuksessa tulee olla sellainen, että se tukee lapsen kokonaisvaltaista kehittymistä ja huomioi lapsen persoonallisen oppimisprosessin. (Kallioniemi 2001, 43.)

4. LAKI USKONTOKASVATUKSEN POHJANA

Laki lasten päivähoidosta astui siis voimaan vuonna 1973. Laki oli tuolloin vain puitelaki, joka ei puuttunut päivähoidon sisältöön tai tavoitteisiin. Lain säätämisen jälkeen alettiin kuitenkin keskustella myös näistä asioista. Parlamentaarinen Päivähoidon kasvatustavoitekomitea alkoi vuonna 1979 pohtia tavoitteita päivähoidolle. Päivähoidon kasvatustavoitekomitean määrittelemät tavoitteet esiteltiin kolmena osatavoitteena. Ensimmäinen näistä oli hoito- ja kasvatusympäristölle asetettu tavoite. Toisena asetettiin tavoite hoidolle ja kasvatukselle. Kolmantena lapsen toiminnalle ja kasvamiselle asetettiin tavoite. (Hilkska, 2005, 20)

Jokaisella ihmisellä on uskonnon ja omantunnon vapaus. Tämä vapaus antaa oikeuden tunnustaa ja harjoittaa uskontoa sekä oikeuden ilmaista vakaumuksensa. Kansalaisella on myös oikeus kuulua tai olla kuulumatta uskonnolliseen yhdyskuntaan. Omantuntonsa vastaiseen uskonnon harjoittamiseen ei kukaan ole velvollinen osallistumaan. (Suomen perustuslaki.)

Laki lasten päivähoidosta määrittää päivähoidon tavoitteeksi päivähoidossa olevien lasten kotien tukemisen näiden kasvatustehtävässä ja yhdessä lapsen persoonallisuuden tasapainoisen kehityksen tukemisen. Päivähoidon tavoitteena tulee olla turvallisten, jatkuvien ja lämpimien ihmissuhteiden tarjoaminen sekä kehitystä tukevan toiminnan ja lähtökohdat huomioon ottavan suotuisan kasvuympäristön luominen. (Laki lasten päivähoidosta.)

Lain mukaan uskontokasvatus on osa päivähoiton kokonaisuutta. Lain määritelmä on tiivistetty kolmeen tavoitteeseen. Tavoitteena on painottaa lapsen osallisuutta juhlapyhien perinteestä ja suoda lapselle mahdollisuus saada tietoa kristinuskon keskeisestä sisällöstä ja kulttuuriperinnöstä. Lapsi tulisi opettaa suhtautumaan suvaitsevasti uskonnolliseen vakaumukseen ja erilaisiin katsomuksiin. Myös lapsen mahdollisuus saada ohjausta uskonnollisiin kysymyksiin ja mahdollisuus hiljentymiseen kuului tavoitteisiin. (Saarinen 2002, 11.)

Laissa ja tavoitteissa uskontokasvatus on osa varhaiskasvatusta. Arki ja käytäntö kuitenkin vaihtelevat suuresti päiväkodeittain. Uskontokasvatus on eittämättä tärkeä osa kasvatusta monikulttuurisessa ympäristössä, vaikka sitä usein pidetäänkin hankalana osana varhaiskasvatusta. Uskontokasvatus saatetaan usein jättää varhaiskasvatuksen ulkopuolelle. On kuitenkin tärkeää myös lapsen kulttuuri-identiteetin vuoksi opettaa maamme kulttuurisia juuria ja antaa lapselle kokemus jatkuvuudesta. Uskontokasvatus antaa rakennusaineet kulttuuri-identiteetin syvenemiseen. (Saarinen 2002, 11.)

Päivähoidossa tulee ottaa huomioon yleinen kulttuuriperinne edistäessä lapsen fyysistä, sosiaalista ja tunne-elämän kehitystä. Tulee myös tukea lapsen esteettistä, älyllistä, eettistä ja uskonnollista kasvatusta. Vanhempien tai holhoojan vakaumuksen kunnioitus on erittäin tärkeää uskonnollisessa kasvatuksessa. Lapsen kehitystä edistäessä on myös tuettava lapsen kasvua yhteisvastuuseen, rauhaan ja elinympäristön vaalimiseen. (Laki lasten päivähoitosta.)

5. VASU JA KASTEKUMPPANUUS

Valtakunnalliset varhaiskasvatussuunnitelman perusteet ilmestyivät 2003 ja perusteiden tarkistettu painos valmistui 2005. Varhaiskasvatussuunnitelma eli Vasu on kehittämisen ja ohjauksen väline, jonka tavoitteena on yhdenvertaisesti toteutettu varhaiskasvatus koko maassa. Vasu määrittää varhaiskasvatuksen pienten lasten elämänpiireissä tapahtuvaksi kasvatukselliseksi vuorovaikutukseksi. Kasvatuskumppanuus, eli ammattilaisten ja vanhempien yhteistyö, on tärkeä osa varhaiskasvatusta. (Reunamo 2007,101.)

Kun lapsi saa kasteen ja tulee seurakunnan jäseneksi, seurakunta sitoutuu osallistumaan lapsen kristilliseen kasvatukseen yhdessä tämän vanhempien ja kummien kanssa. Tällaista kasvatuskumppanuutta kutsutaan kastekumppanuudeksi. Kirkon kastekumppanuus kunnioittaa jokaisen perheen omia arvoja. Seurakunta muun muassa tarjoaa tukea kristilliseen kotikasvatukseen ja vanhempien parisuhteen ylläpitoon.(Luukkonen 2008, 70.)

6. VARHAISKASVATTAJAN EETTISET HAASTEET

Varhaiskasvatuksen ammattilainen on läheisessä yhteistyössä lapsien, kollegoiden ja vanhempien kanssa. Työyhteisössä on erilaisia arvomaailmoja, jotka tietysti heijastuvat kaikkeen yhteiseen toimintaan. Henkilökohtaisten arvojen lisäksi on varhaiskasvatuksen ammattilainen sitoutunut ammattieettisiin arvoihin. Ammattietiikan arvoihin vaikuttavia ovat humanistinen ihmiskäsitys ja YK:n ihmisoikeuksien julistus. Näistä nousevia arvoja ovat esimerkiksi ihmisarvo, totuudellisuus, oikeudenmukaisuus ja vapaus. Varhaiskasvattajan eettinen haaste on miettiä, kenen arvot ja eettiset periaatteet ohjaavat toimintaa ja mitkä niistä toimivat ohjenuorana ongelmatilanteissa. (Tirri 2001, 97.)

Varhaiskasvatuksen ehdoton päämäärä on lapsen parhaaksi toimiminen. Lapsen rakkauden ja huolenpidon tarpeet ovat korostuneita varhaiskasvatuksessa. Amerikkalainen professori Clark on nimennyt tutkimuksessaan lapsen perustarpeet. Nämä tarpeet ovat: tuntee olevansa rakastettu, miellyttää aikuisia, tulla ohjatuksi, ymmärtää, saada olla haavoittuva, toivoa, saada tietää totuus, olla tunnettu ja tuntee olevansa turvassa. Professori Clark lisäsi listaansa vielä myöhemmin kolme tarvetta: luomisen, rakentamisen ja vaikuttamisen mahdollisuuden. Varhaiskasvattajan suurimpana haasteena onkin vastata näihin lapsen perustarpeisiin. (Tirri 2001, 98.)

Monet varhaiskasvatuksen asiantuntijoista ovat sitä mieltä että ihmissuhteista huolehtiminen ja yhteisöllisyys ovat keskeiset arvot kasvatuksessa. Lapsen parhaaksi toimiminen tulisi olla päämääränä niin vanhemmilla kuin varhaiskasvattajillakin. Kuitenkin lapsen parhaasta voi olla erilaisia näkemyksiä eri tilanteissa. Samoin keinot millä pyrkiä lapsen parhaaseen voivat olla erilaisia eri kasvattajilla. Yksittäisiin tilanteisiin on vaikeaa löytää vastausta eettisistä ohjeista ja eettiset haasteet tulee tarkastella tapauskohtaisesti niiden haasteellisuuden vuoksi. (Tirri 2001, 98.)

7. TYÖYHTEISÖ USKONTOKASVATUSTA TOTEUTTAMASSA

Nykypäivänä päiväkotitoiminta velvoittaa käymään keskusteluja siitä, mikä on päiväkodin tehtävä on ja miten sitä tehtävää tulisi tässä tietyssä päiväkodissa täyttää. Erityisen tärkeää on miettiä ja käydä keskustelua päiväkodin kasvatuskulttuurista. Myös uskontokasvatus määräytyy kasvatuskulttuurin mukaan. (Salminen 2001, 27.)

Päiväkodeissa on nykyään edustettuna monenlaista ammatillista osaamista. Tätä moniammatillisuutta ja erilaista asiantuntijuutta on mahdollisuus käyttää hyväksi monin tavoin. Kodin ja päiväkodin yhteistyö on myös sidoksissa tähän asiantuntijuuden käyttöön. Yhteistyö ja yhteisvastuu sekä jokaisen työyhteisön jäsenen asiantuntijuuden arvostaminen ja huomioonotto ovat järkeviä pohjia päiväkotitoiminnan kehityslinjauksiin. (Salminen 2001, 27.)

Päiväkodin uskontokasvatuksen toteutus on moniarvoisessa yhteiskunnassamme todella vaativa yhteistyökysymys. Mieli-eroavaisuudet uskontokasvatuksesta tulisi ratkaista asiallisesti yhteistyössä ja sen jälkeen toteuttaa suunniteltua uskontokasvatusta sitoutuen yhteisesti hyväksytyihin periaatteisiin. Yhteistyötä on myös syytä laajentaa myös päiväkodin ulkopuolelle, kuten esimerkiksi keskustella seurakunnan työntekijöiden kanssa yhteistoiminnan mahdollisuudesta. Laajennetulla yhteistyöllä on mahdollisuus löytää keinoja uskontokasvatuksen tukemiseen. (Salminen 2001, 27.)

Uskontokasvatus saattaa olla määrätavalla vaikea päiväkodin henkilökunnalle. Uskontokasvatus saattaa olla vain kristillisten juhlapäivien viettoa. Huonoimmassa tapauksessa kristilliset juhlavietot vietetään pinnallisina juhlamenoin.

Koulutuksen avulla varhaiskasvatuksessa työskentelevät henkilöt voivat saada enemmänvalmiuksia ja työkaluja uskontokasvatukseen. Uskontokasvatusta toteuttavat työntekijät tarvitsevat tietoa kehittyäkseen

työssään ja kehittääkseen työtään. Varhaiskasvatuksen uskontokasvatuksen tutkimustoiminta on vasta alkutekijöissään. Nykypäivänä arvokysymysten uudelleenpohdinnan aikana tarvitaan uutta tutkimusta uskontokasvatuksesta. (Salminen 2001, 27- 28.)

Syksyllä 2010 nousi uutinen Seinäjoen päiväkodeissa lausuttavasta ruokarukouksesta. Vapaa-ajattelijain liitto teki ruokarukouksista kantelun. Liitto ajattelee käytännön syrjivän vähemmistöuskontoihin kuuluvia ja uskontokuntoon kuulumattomia. Lounais-Suomen aluehallintovirasto ei kuitenkaan löytänyt ruokarukouskäytännöstä moitittavaa. Joten jatkossakin Seinäjoen päiväkodeissa saa lausua ruokarukouksen. Seinäjoen kaupungin päivähoidon päällikön Kalevi Ekolan mukaan kaikilta lasten vanhemmilta on kysytty lupa eikä kenenkään ole tarvinnut osallistua ruokarukoukseen vasten tahtoaan. Ne lapset jotka eivät halua osallistua, saavat siksi aikaa muuta puuhaa. (Suomen tietotoimisto 2010, 7.)

Lounais-Suomen aluehallintovirasto oli sitä mieltä, että ruokarukouksessa on kyse uskonnonharjoittamisesta. Tämä ei viraston mielestä kuitenkaan estä sitä, että eikö ruokarukousta voida sisällyttää esiopetukseen. (Suomen tietotoimisto 2010, 7.)

8. TRADITION VÄLITTÄMINEN

Kyselymme vastauksissa usein esiin noussut vanhempien toive ja tarve tradition välittämisestä omille lapsille sai meidät tutustumaan aiheeseen tarkemmin.

Vaikka lapsi ei käsitä teologian rationaalista ja intellektuaalista merkitystä, voidaan uskonnon sisältöä välittää myös hänelle. Koska uskonto ei ole pelkästään rationaalisia käsitteitä, voidaan lapsen kanssa harjoittaa teologiaa lauluin, leikein, kertomuksin, runoin, kuvin ja muiden lapselle suoraan välittyvien asioiden avulla. Uskonnollisen toiminnan harjoittaminen on kaikkein tärkeintä heille. (Hilksa 2005, 74.)

Traditio on sukupolvelta toiselle siirtyviä tapoja ja uskomuksia. Uskonnon opettaminen ja oppiminen tapahtuu tradition välittämisen kautta. Tradition välittämiseen vaikuttavilla asioilla, tradition välittäjillä, oppimistilanteen ympäristötekijöillä ja ympäröivän yhteiskunnan ja kulttuurin arvoilla, on suuri vaikutus tähän prosessiin. (Hilksa 2005,74.)

8.1 Tradition välittäjät

Tärkeässä roolissa tradition välittämisessä ovat sen välittäjät, kuten esimerkiksi vanhemmat, papit ja opettajat. Henkilö, joka on opetustilanteen auktoriteetti, jättää aina oman leimansa asiaan. Jotta lapsi voisi suhtautua asiaan positiivisesti, on sitä välittävän henkilön suhtauduttava siihen myös samalla tavalla. Kuten kaikessa muussakin, myös tradition välittämisessä, tapahtuu mallioppimista. Lapsi ottaa siis aikuisesta mallia. Varhaisimmatkin lapsuudenkokemukset vaikuttavat koko ihmiselämän ajan omaan suhtautumiseen. (Hilksa 2005, 61.) Tämän vuoksi esimerkiksi vanhemman oma historia vaikuttaa lapsen tulevaisuuteen. Jos vanhemmalla on negatiivinen

suhtautuminen uskontoon, hän tuskin osaa välittää lapselleenkaan positiivisia kokemuksia asiasta.

Hilskan mukaan tradition välittäjiä on kolmea eri tyyppiä: varma, epävarma ja liian varma. Varma tradition välittäjä onnistuu välittämään lapselle traditiota kokonaisvaltaisesti ja mielekkäällä tavalla. Toisin kuin epävarma välittäjä, varma välittäjä ei käytä vain verbaalista viestintää, vaan käyttää esimerkiksi kuvia ja esimerkkejä. Lapsen on näin helpompi sisäistää asioita. Varman välittäjän kanssa lapsi pääsee jo varhain osallistumaan riitteihin, uskonnollisiin toimintoihin. Lapsi saa muodostaa hengelliseen maailmaan omat tunnesiteensä. (Hilskka 2005, 61.)

Epävarman välittäjän välittämä tieto saattaa jäädä hajanaiseksi ja se saattaa olla negatiivis-sävytteistä. Koska epävarman välittäjän oma suhtautuminen ja omat asenteet välitettävään traditioon saattavat olla kielteisiä, nämä voivat siirtyä lapseen. (Hilskka 2005, 61.)

Liian varma välittäjä on taas omasta näkemyksestään erittäin vakuuttunut, ehkä jopa teeskentelyyn asti. Tämän tyyppinen välittäjä kokee, että lapsen on taivuttava ”Jumalan lakiin”, eikä lapsen omaa tahtoa tarvitse kunnioittaa. Lapsen joutuessa tällaisten pakkojen ja väärin odotusten eteen, hän voi reagoida eri tavoilla. Hän voi reagoida täysin liian varman välittäjän tarkoituksen vastaisesti, eli käänteisellä uskolla, tai hän voi myös yrittää sopeutua liian varman välittäjän välittämiin asioihin kuitenkin ahdistuen niistä. Täysin ääripää käänteiselle uskolle on se, että lapsi yrittää liioitellusti takertua liian varman välittäjän esille tuomaan uskoon. Miten tahansa lapsi reagoikaan, liian varma välittäjä aiheuttaa lapselle negatiivisia tunnesiteitä uskontoon. (Hilskka 2005, 61.)

8.2 Ympäristötekijät

Oppimisen kannalta on hyvin tärkeää, että lapsi kokee oppimistilanteen ympäristötekijät itselleen turvallisiksi ja mielekkäiksi. Oppimiseen vaikuttavat oppimistilanteen ympäristön hajut, värit, tila, levottomuus tai rauha. Lapsi ei opi uhkailemalla tai jos oppimistilanteen ympäristö on hänelle vastenmielinen. Yhtä psykologian tutkituinta aihetta, ehdollistumista, voidaan soveltaa tähän. Jos oppimistilanteen ympäristö on miellyttävä ja tradition välittäjä onnistuu tehtävässään, lapsi kokee oppimansa asian positiivisena. Jos hän kokee tilanteen epämiellyttäväksi, myös opittuun asiaan jää epämiellyttävä leima. (Hilksa 2005, 61.)

9. PELASTUSARMEIJAN PÄIVÄKOTI

Pelastusarmeijan päiväkotit sijaitsevat Porin keskustan tuntumassa. Päiväkoti on yksityinen, ja sillä on ostopalvelusopimus Porin kaupungin kanssa. Pelastusarmeijan päiväkotit ovat vuoropäiväkoti, ja sen toiminta-ajat ovat maanantaista lauantaihin aamun kello viidestä illan puoli yhteentoista. (Pelastusarmeijan päiväkotit vasu.)

Päiväkodissa on paikkoja yhteensä 83. Lapsia on kylläkin kirjoilla enemmän, koska vanhemmat ovat usein vuorotöissä ja heillä on työstä johtuvia vapaa-päiviä. Päiväkodissa on neljä ryhmää nimeltään: pörriäiset, leppäkertut, perhoset ja ampiaiset. (Pelastusarmeijan päiväkotit vasu.)

Pelastusarmeijan päiväkodin tavoitteena on tarjota perheiden ja lasten tarpeisiin vastaavaa päivähoitoa, opetusta ja kasvatusta moniammatillisella yhteistyöllä. Päiväkoti haluaa olla lämmin, turvallinen, toiminnallinen ja lapsen yksilöllisyyden huomioiva kasvu- ja oppimisympäristö. (Pelastusarmeijan päiväkotit vasu.)

Päiväkodilla on paljon yhteistä toimintaa. Syksyisin päiväkodissa vietetään koko perheen pihajuhlaa, johon kuuluu paljon erilaista ohjelmaa kuten esimerkiksi tempurata, arpajaiset, aartenetsintä ja kasvomaalaus. Pihajuhlan tuotto on tarkoitettu lasten toimintaan. Pihajuhlaan ovat vanhempien lisäksi tervetulleita isovanhemmat, sisarukset, kummit ja muut ystävät. Kunniavieraita juhlassa ovat edellisen vuoden esikoululaiset. (Pelastusarmeijan päiväkotit vasu.)

Ennen joulua halukkaat kokoontuvat päiväkodin pihassa sijaitsevaan pihakirkkoon, jossa esikoululaiset esittävät jouluevankeliumin. Kirkon jälkeen ovat kaikki tervetulleita joulupuurolle. Vappua päiväkodissa juhlistetaan

vappubasaarilla, jossa seikkaillaan temppuradalla ja ongitaan yllätyksiä.
(Pelastusarmeijan päiväkot.)

Pelastusarmeijan päiväkodissa on toimintaa jossa halutaan kunnioittaa perinteitä ja jossa on yhteistä tekemistä koko perheelle. Edellä mainittujen tapahtumien lisäksi jokaisella ryhmällä on oma vanhempainilta ja kevätjuhla. Lisäksi ryhmät tekevät retkiä, käyvät kirjastossa ja osallistuvat viikoittain pyhäkouluun. (Pelastusarmeijan päiväkot.)

10. TUTKIMUS PELASTUSARMEIJAN PÄIVÄKODISSA

Tutkimuksemme sai virallisesti alkunsa syksyllä 2011. Olimme olleet päiväkodeissa harjoitteluissa aikaisemmissa vaiheissa opintojamme. Päiväkodin kevätjuhlien valmisteluissa, saimme molemmat huomata henkilökunnan varovaisen suhtautumisen kristillisiin perinteisiin. Jo tuolloin, aivan opintojen alussa, heräsi ajatus tutkia aihetta enemmän. Mietimme, mistä tämä ilmiö saattaisi johtua.

Opinnäytetyön aihetta miettiessä päiväkodin uskontokasvatus tuntui luonnolliselta valinnalta. Aihe on ajankohtainen. Muuttuva yhteiskunta tuo varhaiskasvatukselle muutospaineita. Suomen kansainvälistyminen on tuonut mukanaan uusia uskontoja ja kulttuureja. Nämä uudet uskontokunnat ja kulttuurierot näkyvät päiväkotien arjessa. Miten päiväkodit pystyvät vastaamaan muuttuviin tarpeisiin, kuitenkin säilyttäen suomalaisen uskontokasvatuksen sitä haluaville.

10.1 Tutkimuksen tavoitteet ja tutkimuskysymykset

Tutkimuksemme tavoite oli selvittää Porin Pelastusarmeijan päiväkodin lasten vanhempien mielipiteitä päiväkodin uskontokasvatuksesta. Valitsimme tämän päiväkodin tietoisina sen kristillisestä arvopohjasta. Tutkimuskysymyksiksi asetimme; tuleeko vanhempien mielestä uskontokasvatusta toteuttaa Pelastusarmeijan päiväkodissa sekä miten ja missä mittasuhteissa uskontokasvatusta tulisi toteuttaa kyseisessä päiväkodissa.

10.2 Tutkimuksen toteutus

Syksyllä 2011 päätimme ottaa yhteyttä Porin Pelastusarmeijan päiväkotiin. Päiväkoti kiinnostui tutkimuksesta. Teimme kyselytutkimuksen päiväkotiin joulukuussa 2011. Arvoimme vastanneiden kesken herkkukorin, koska toivoimme näin saavamme enemmän vastauksia. Kyselylomakkeita veimme päiväkodille 58 ja vastauksia saimme 14. Mielestämme vastauksia tuli riittävästi, ja ne vastasivat asettamiimme kysymyksiin hyvin.

11. TUTKIMUKSEN TULOKSET JA TEEMOITTELU

Opinnäytetyömme aineistonanalyysi-menetelmäksi valitsimme teemoittelun. Teemoja eli keskeisiä aiheita etsimme aineistostamme. Yhdistelimme vastauksia ja yritimme löytää keskeisiä yhdistäviä tai erottavia teemoja. Koimme teemoittelun luontevana tapana edetä lomakehaastattelujemme analysoinnissa. Aineistoa analysoidessamme huomasimme monia yhteneviä näkemyksiä, joista muodostimme teemoja. (Saaranen-Kauppinen & Puusniekka 2006)

Teemoittelun tarkoituksena on pilkkoa laadullinen aineisto ja ryhmitellä se erilaisten aihepiirien mukaan. Teemoittelu muistuttaa luokittelua, mutta lukumäärien sijaan siinä korostuu teeman sisältö. Se mitä teemasta on sanottu ja se mitä teemaan katsotaan sisältyvän, korostuu. Varsinaisia teemoja etsitään aineistosta alustavan luokittelun jälkeen. Teemakortistoa voidaan käyttää teemoittelun tukena. (Opinnäytetyöpakki)

Tuloksista nousi keskeisimmiksi teemoiksi tradition välittäminen ja kulttuuri, joka nousi näin yhdeksi teoriapohjaksi opinnäytetyössämme. ”Osa suomalaista kulttuuriperintöä, jota haluaa siirtää omille lapsilleenkin.” Muita keskeisiä teemoja olivat sivistys, arvot ja käytös.

Ensimmäiseksi halusimme kartoittaa vastaajien oman teologisen taustan. Ensimmäinen kysymys oli, mihin uskontokuntaan kuulut. Vastaajista 13 ilmoitti kuuluvansa evankelisluterilaiseen kirkkoon ja yksi ilmoitti, ettei kuulu mihinkään uskontokuntaan. Tulos oli melko ennalta arvattava, kun ottaa huomioon Pelastusarmeijan arvomaailman.

Seuraavaksi halusimme selvittää, miten tärkeiksi ja miksi vanhemmat kokevat kristilliset arvot kasvatuksessaan. Vastaajista 11 koki arvot tärkeiksi. Perusteluissa tulivat usein esiin esimerkiksi sanat: suomalainen kulttuuri, traditio, sivistys, käytöstavat, arvot sekä rauha ja turva. He kokivat, että suomalainen kulttuuri pohjautuu kristinuskoon, ja että kristinusko on osa suomalaista kulttuuriperintöä, jota tulee siirtää tulevalle sukupolvelle. Kristinuskon tunteminen kuuluu joidenkin vastaajien mukaan perustietämykseen ja yleissivistykseen. Vanhemmat kokivat, että kristinuskon arvot pohjana hyvälle käytöstapoja, toisten huomioonottamiselle ja hyvälle kohtelulle. Arvot tärkeiksi kokeneet vanhemmat kokivat kristinuskon olevan voima, joka tuo elämään turvaa ja rauhaa, sekä syvällistä ajattelua; ”Lapsen on turvallista voida uskoa Jumalaan.”

Vastaajista kaksi eivät kokeneet kristinuskon arvoja tärkeiksi kasvatuksessaan, vaan he näkivät, että jokainen saa itse vapaasti hankkia tietoa ja näin valita oman tiensä uskonsa suhteen. Yksi vastaajista koki, että vaikka hän ei itse usko, hän kokee kristilliset arvot tärkeiksi eikä halua vaikuttaa oman lapsensa uskoon. Meidän mielestämme näissä vastauksissa pääajatus oli valinnan vapaus.

Kolmantena kysymyksenä halusimme selvittää, miten uskonto näkyy päiväkodin lasten arjessa kotona. Kaikissa vastauksissa tuli ilmi, että uskonto näkyy kotona melko vähän, kahdessa vastanneista kodeista ei lainkaan, lukuun ottamatta juhlapyyhiä. Tuolloin kaikissa kyselyyn vastanneissa kodeissa juhlitaan kristinuskon traditioiden mukaisesti ja käydään läpi juhlien alkuperiä. Neljä vastaajaa kertoi kotona käytävän aina välillä keskusteluita lapsen pohtiessa hengellisiä asioita, kuten esimerkiksi kuoleman jälkeisiä tapahtumia ja Jumalan olemassa oloa. Neljässä perheessä luetaan iltarukous. Yksi perheistä osallistuu seurakunnan järjestämiin tapahtumiin ja perhekerhoihin. Yksi vastaajista ilmoitti uskonnon näkyvän arjessa rauhallisena elämänä; ”Uskonto antaa voimaa ja rauhaa sielulle.”

Neljännellä kysymyksellämme halusimme selvittää vanhempien suhtautumista uskonnon näkymiseen päiväkodin arjessa. Ensimmäisenä alakysymyksenä oli,

millaisena vanhemmat kokevat juhlapyhien, kuten joulun ja pääsiäisen, vieton päiväkodissa. Kaikki vastanneista kokivat tämän olevan hyväksyttyä. Vanhemmat kokivat, että juhlapyhien vietto kuuluu sekä päiväkotiin, että kotiin. Tässäkin tulivat taas ilmi toiveet kristillisen kasvatuksen ja traditioiden välittämisestä seuraavalle sukupolvelle. Oppiminen juhlapyhien vieton kautta päiväkodissa oli mainittu kahdessa vastauksessa. Neljä vastaajaa oli sitä mieltä, että juhlapyhien vietto kuuluu tiivistä suomalaiseseen kulttuuriin.

Toisena alakysymyksenä kysyimme vanhempien kantaa ruokarukouksen lukemiseen päiväkodissa. Kaikki vastaajista kokivat myös tämän positiiviseksi. Kukaan ei kokenut tästä tavasta olevan haittaa. Vastauksissa usein esiintyneitä sanoja olivat kauniit tavat, rauhoittuminen ja ruoan arvostamisen oppiminen; ”Yhteinen hiljaisuuden ja mietiskelyn hetki.”

Kolmantena alakysymyksenä selvitimme, miten vanhemmat suhtautuvat virsien ja muiden hengellisten laulujen laulamiseen päiväkodissa. Myöskään tähän ei tullut negatiivisia vastauksia. Kolme vastaajista koki tämän olevan hyvä käytäntö ja tapa oppia yleisimmät virret ja laulut. Yksi vanhemmista kuitenkin toivoi päiväkodissa laulettavan myös muita ei-hengellisiä lauluja. Myös näissä vastauksissa tuli ilmi suomalainen kulttuuriperintö ja sen välittäminen.

Neljännellä alakysymyksellä halusimme kartoittaa vanhempien kantaa seurakunnan työntekijöiden, esimerkiksi papin tai diakonin, vierailuihin päiväkodissa. Kukaan vastaajista ei ollut tätä vastaan. Neljä vastaajaa oli sitä mieltä, että tällä tavalla lapsi tutustuu uusiin ihmisiin ja asioihin, kuten esimerkiksi seurakuntaan ja sen merkitykseen. Lapsien mahdollisuus kysellä ja keskustella mieltä askarruttavista asioista seurakunnan työntekijöiden kanssa koettiin myös hyväksi; ”Vierailut ovat mukavia, myös lapsen kertoman mukaan.”

Koska opinnäytetyömme yksi perusajatuksista oli selvittää vanhempien mielipiteitä monikulttuuriseen varhaiskasvatukseen, viidentenä kysymyksenä kysyimme, kuuluuko päiväkodissa opettaa muista maailmanuskunnoista. Tämän kysymyksen vastauksissa oli eniten hajontaa. Niin puoltavissa kuin kieltävissäkin vastauksissa pohdittiin usein lapsen ikätasoa. Yhdeksän vastaajaa oli sitä mieltä, että päiväkodissa kuuluu jo tutustua muihin uskontoihin, kuitenkin lasten ikätason mukaisesti. Heidän mielestään lapsen

tulee jo varhain tietää, että on olemassa muitakin uskontoja ja kulttuureita. Muihin uskontoihin tutustumisen uskottiin avartavan lapsen maailmankuvaa ja herättävän kysymyksiä. Tämän ajateltiin myös luovan pohjaa koulusta saatavalle yleissivistykselle; "Jotta voi ymmärtää muita kulttuureita, on ymmärrettävä eri uskontoja."

Kolme vastaajaa koki kuitenkin muista uskonnoista kertomisen olevan vielä aivan liian aikaista vedoten lasten ikätasoon ja heidän kykyihinsä ymmärtää ja hahmottaa asioita; "Ne ehditään koulussa vasta." Kaksi vastaajaa ei osannut sanoa, mitä mieltä on asiasta.

Lopuksi vanhemmat saivat vielä kertoa vapaasti mielipiteitään uskontokasvatuksesta. Viisi vastaajaa oli jättänyt tämän kohdan tyhjäksi. Lopuilla vastanneilla vanhemmilla oli asiaan liittyen paljon ajatuksia. Kuusi vastaajaa koki hyväksi sen, että päiväkodissa käsitellään uskonnollisia asioita, koska kotona tälle ei välttämättä löydy aikaa. Uskontokasvatuksen koettiin tuovan turvaa päiväkodin arkeen. Myös tässä kohdassa esiin nousivat käytöstavat ja arvot. Lapsen moraalien, käsityksen oikeasta ja väärästä, uskottiin kehittyvän uskontokasvatuksen avulla. Yksi vanhempi oli maininnut, että oli hakenut lapselle paikkaa Pelastusarmeijan päiväkodista tietoisena sen kristillisestä arvopohjasta. Kaksi vastaajaa oli sitä mieltä, että päiväkotitoiminta on onnistunut uskontokasvatuksessaan. Yksi vanhemmista ehdotti, että

päiväkodissa pidettäisiin uskontokasvatuksen tunteja vaikka kaksi kertaa viikossa.

12. POHDINTA JA JOHTOPÄÄTÖKSET

Tutkimuksen toteuttaminen yhdessä päiväkodissa oli hieman haastavaa, sillä oli vaikeaa löytää yhdestä päiväkodista monia vanhempia, jotka olisivat kiinnostuneet uskontokasvatuksesta. Kuitenkin halusimme tutkimuksemme keskittyvän nimenomaan yhden päiväkodin vanhempiin, sillä silloin tutkimuksestamme on konkreettista hyötyä kyseiselle päiväkodille ja tällöin tutkimuksemme myös eroaa jo aikaisemmin aiheesta tehdyistä tutkimuksista. Tutkimuksen vaikeutena oli aineistonkeruu, vaikka asetimmekin kyselyyn vastaamiselle kannustimeksi arvontapalkinnon.

Olemme olleet läpi prosessin tyytyväisiä aihevalintaamme, sillä koemme aiheen todella tärkeänä. Asenteemme uskontokasvatusta kohtaan ei ole muuttunut radikaalisti, vaan oma mielipiteemme asiasta on hivenen vahvistunut. Koemme edelleen uskontokasvatuksen ja tradition säilymisen tärkeänä osana suomalaista varhaiskasvatusta.

Johtopäätöksenä voimme lausua uskontokasvatuksen kuuluvan vanhempien mielestä varhaiskasvatukseen, jopa riippumatta siitä onko vanhempi itse erityisen uskonnollinen. Tutkimuksemme tuloksista ilmenee vanhempien positiivinen suhtautuminen uskontokasvatusta kohtaan. Teimme tuloksista sellaisen johtopäätöksen, että Pelastusarmeijan päiväkodin on hyvä toteuttaa varhaiskasvatuksessaan uskontokasvatusta. Keinoja toteuttaa uskontokasvatusta on hyvä kehittää ja mielestämme tämä on aihe josta olisi syytä tehdä jatkotutkimuksia. Uskontokasvatus on tärkeää, mutta mitä on laadukas uskontokasvatus.

LÄHTEET

Alasuutari, Pertti 1999. Laadullinen tutkimus. Tampere. Gummerus kirjapaino oy Jyväskylä.

Hilska, Päivi; Kallioniemi, Arto; Luodeslampi, Juha 2005. Uskontokasvatus monikulttuurisessa maailmassa. Helsinki. Kirjapaja Oy.

Kuokkanen, Ritva; Kiviranta, Mervi; Määttänen, Jukka; Ockenström, Leena. 2007. Kohti tutkivaa ammattikäytäntöä. Opas Diakonia-ammattikorkeakoulun opinnäytetöitä varten. Diakonia-ammattikorkeakoulu, Helsinki.

Laki lasten päivähoidosta. Viitattu 25.3.2012
<http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1973/19730036>

Lepola, Outi; Villa, Susan 2007. Syrjintä Suomessa 2006. Ihmisoikeusliitto ry. Hakapaino oy. Helsinki.

Luukkonen, Liisa 2008. Kirkon aamu- ja iltapäivätoiminnan käsikirja. Lasten keskus oy. Helsinki. Saarijärven Offset oy, Saarijärvi 2008.

Pelastusarmeijan päiväkotii.a. Viitattu 25.3.2012.
<http://www.pelastusarmeija.fi/index.php?id=250>

Saaranen-Kauppinen, Anita; Puusniekka, Anna. 2006. KvaliMOTV - Menetelmäopetuksen tietovaranto. Tampere: Yhteiskuntatieteellinen tietoarkisto

[ylläpitäjä ja tuottaja]. <<http://www.fsd.uta.fi/menetelmaopetus/>>. (Viitattu 25.04.2012.)

Salminen, Jaakko; 2001. Varhaiskasvatuksen uskontokasvatus. Helsinki. Helsingin yliopisto opettajankoulutuslaitos. Hakapaino.

Seppo, Juha 2003. Uskonnonvapaus 2000-luvun Suomessa. Edita Prima oy. Helsinki 2003.

Suomen perustuslaki. Viitattu 25.3.2012.
<http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1999/19990731>

Suomen tietotoimisto. 2010. Päiväkotien ruokarukoukset voivat jatkaa Seinäjoella. Pohjalainen 16.3.2010, 7.

Tirri, Kirsi 2001. Kaikille tilaa riittää. Päivähoidon uskontokasvatus. Hämeenlinna: Lasten Keskus.

LIITTEET

Kyselylomake uskontokasvatuksesta Pelastusarmeijan päiväkotiin

1. Kuulun

Evankelisluterilaiseen kirkkoon.

Kuulun _____ johonkin _____ muuhun _____ uskontokuntaan.

Mihin? _____

En kuulu mihinkään uskontokuntaan.

2. Koetteko kristilliset arvot tärkeinä kasvatuksessanne?

Kyllä,

miksi? _____

_____

_____

Ei,

miksette? _____

_____

_____

3. Millä tavoin uskonto näkyy arjessanne?

_____

_____

_____

_____

_____

4. Mikä on kantasi seuraaviin päiväkodin arkeen liittyviin asioihin?

a) Kristillisten juhlapyhien vietto päiväkodissa (esim. joulukuukausi ja pääsiäinen)

_____

_____

---

b) Yhteinen ruokarukous

---

c) Virsien ja muiden hengellisten laulujen laulu päiväkodissa

---

---

d) Seurakunnan työntekijän vierailu päiväkodissa (esim. pappi tai diakoni)

---

5. Kuuluuko päiväkodissa opettaa ja keskustella maailmanuskonnoista?

Kyllä,

miksi? _____

Ei,

miksei? _____

---

6. Mitä muuta uskontokasvatukseen liittyvää haluatte vielä sanoa?

Kiitokset osallistumisestanne ja vaivannäöstänne!

Terveisin Sanna Jokinen ja Ilona Leppänen Diakonia-ammattikorkeakoulu.